VALTIONEUVOSTON
SELVITYS- JA TUTKIMUSTOIMINTA

Tasa-arvoa talousarvioon – talousarvion sukupuolivaikutusten arviointi ja sukupuolitietoinen budjetointi

Julkistamistilaisuus
04.09.2018

#tasaarvo

Ohjelma

9.00 Tilaisuuden avaus: Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko

9.15 Tutkimuksen tulosten esittely: Hankkeen tutkimusryhmä: Anna Elomäki, Hanna Ylöstalo, Elina Ahola, Anita Haataja, Mauri Kotamäki ja Maria Vaalavuo

10.15 Paneelikeskustelu: Apulaisbudjettipäällikkö Juha Majanen (VM), Tasa-arvoyksikön johtaja Tanja Auvinen (STM), Kansanedustaja Tarja Filatov

10.45 Yleisökysymyksiä ja keskustelua

11.00 Lopetus

Kymmenet professorit arvostelevat rajusti hallitusta: Naiset maksavat säästöt

85 professoria ja tutkimusjohtajaa arvostelee hallitusta siitä, että sen ohjelmasta puuttuu tasa-arvonäkökulma

KOTIMAA 11.6.2015 2:00 Päivitetty: 11.6.2015 9:43

12.11.2015 07:26 - (Päivitetty: 09:33) I I KOTIMAA

Pakkolait kurittavat julkisen alan naisia

Sipilä: Kätilöt käänsivät pääni

Ylen A-studion haastattelemat kätilöt saivat pääministeri Juha Sipilän empimään leikkauksia.

Kotimaa 28.9.2015 klo 21:56 | päivitetty 28.9.2015 klo 22:16

Kiky-sopimuksellakin käsi kätilön palkkapussissa?

Kilpailukykysopimuksessa kyse oli siitä, halusiko ruton vai koleran, sanoo sosiaali- ja terveysalan edustaja.

Esityksen sisältö

- Hankkeen tausta ja tavoite, keskeiset käsitteet
- Sukupuolitietoisen budjetoinnin nykytila Suomen valtionhallinnossa
- Verotuksen ja sosiaaliturvaetuuksien muutosten sukupuolivaikutusten arviointi
- Työllisyysvaikutusten arviointi sukupuolinäkökulmasta
- Julkisten palveluiden sukupuolinäkökulmainen analyysi
- Sukupuolitietoisen budjetoinnin Suomen malli – suositukset kehittämistyölle

Tasa-arvoa talousarvioon -hanke

- Rahoittaja VN-TEAS, valtiovarainministeriön ohjauksessa
- Osa Juha Sipilän hallituksen tasa-arvo-ohjelman toteuttamista
  - Talousarvion sukupuolivaikutusten arvioinnin kehittäminen yksi tasa-arvo-ohjelman toimenpiteistä
  - Hallituksen pitkän tähtäimen tavoite on, että ”sukupuolivaikutusten arviointi [...] on osa budjetin valmisteluprosessia.”
- Toteuttaja Ekvalita Ab, vastuulliset tutkijat Anna Elomäki (Tampereen yliopisto) ja Hanna Ylöstalo (Helsingin yliopisto)

Hankkeen tehtävät

1. Kehittää menetelmiä talousarvion suorien ja epäsuorien sukupuolivaikutusten arviointiin (verot, etuudet, julkiset palvelut) ja arvioida Juha Sipilän hallituksen talousarvioiden sukupuolivaikutuksia
2. Kartoittaa talousarvion sukupuolivaikutusten arvioinnin ja sukupuolitietoisen budjetoinnin hyviä käytäntöjä muissa maissa
3. Tehdä suosituksia talousarvion sukupuolivaikutusten arvioinnin integroimiseksi ja sukupuolitietoisen budjetoinnin kehittämiseksi.

Hankkeen tuotokset

- *Tasa-arvoa talousarvioon – talousarvion sukupuolivaikutusten arviointi ja sukupuolitietoinen budjetointi* (Anna Elomäki ja Hanna Ylöstalo toim.)
  - Vero- ja etuusmuutosten vaikutukset sukupuolten taloudelliseen tasa-arvoon (Anna Elomäki ja Anita Haataja (toim.), laskelmat Tilastokeskuksen mikrosimulointitiimi)
  - Työllisyysvaikutuksen laskeminen sukupuolittain – kuinka kannustinmuutoksesta päästään työllisyyden muutokseen? (Mauri Kotamäki ja Olli Kärkkäinen)
  - Julkiset palvelut – sukupuolivaikutusten analyysi (Maria Vaalavuo)
  - Sukupuolitietoinen budjetointi Suomen valtionhallinnossa – nykytila, haasteet ja suositukset kehittämistyölle (Anna Elomäki ja Hanna Ylöstalo)
- *Sukupuolitietoinen budjetointi – muiden maiden hyvät käytännöt* (Anna Elomäki)

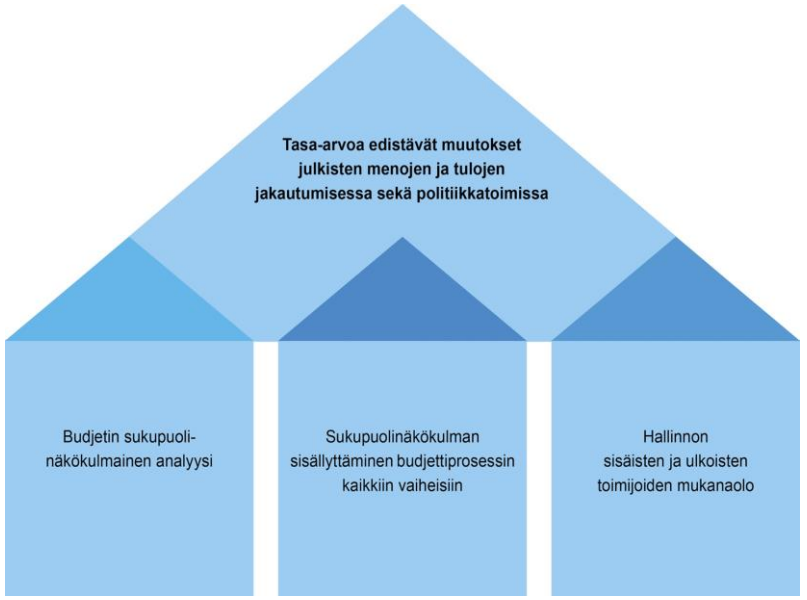
Hankkeen lähtökohdat

- Kehyksenä yhteiskuntatieteellinen tasa-arvotutkimus
  - Tasa-arvo neuvoteltuna ja kamppailtuna käsitteenä
  - Huomio tasa-arvopolitiikan toimeenpanon ongelmiin
  - Intersektionaalisuus: sukupuolen tarkastelu yhdessä muiden muuttujien kanssa (esim. ikä, tulotaso, perhetyyppi)
- Monitieteinen lähestymistapa
  - Tasa-arvotutkimus, taloustiede, tulonjakotutkimus, mikrosimulointiosaaminen

Mitä on sukupuolitietoinen budjetointi?

Sukupuolitietoinen budjetointi on sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista budjettiprosessiin. Se tarkoittaa budjettien sukupuolinäkulmaista analyysia, sukupuolinäkökulman integroimista budjettiprosessin kaikkiin vaiheisiin sekä menojen ja tulojen uudelleenjärjestämistä tasa-arvon edistämiseksi.

Talousarvion sukupuolivaikutusten arviointi on sukupuolitietoisen budjetoinnin väline. Kyse on talousarvion kokonaisuuden ja sen toimenpiteiden vaikutusten arvioinnista ennakkoon.



Sukupuolitietoinen budjetointi on hyvää budjetointia

Avoimuus. Sukupuolitietoinen budjetointi parantaa budjettiprosessin avoimuutta lisäämällä tietoa budjetin kohdentumisesta ja vaikutuksista.

Vaikuttavuus. Sukupuolisokea toiminta, joka ei ota huomioon eri mies- ja naisryhmien erilaisia tilanteita, resursseja ja tarpeita, ei vaikuta toivotulla tavalla.

Tehokkuus. Talousarvion sukupuolinäkökulmainen analyysi ja sukupuolivaikutusten arviointi edesauttaa julkisten varojen tehokasta käyttöä.

Tilivelvollisuus. Sukupuolitietoinen budjetointi on keino seurata, miten hallitus täyttää tasa-arvoon liittyvät sitoumuksensa ja saavuttaa tasa-arvoon liittyvät tavoitteensa.

Sukupuolitietoinen budjetointi Suomen valtionhallinnossa tällä hetkellä

- Kolme sukupuolitietoiseen budjetointiin liittyvää käytäntöä, jotka osa STM:n koordinoimaa sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista
  - Lakiesitysten sukupuolivaikutusten arviointi (OM:n HELO-ohjeet)
  - Sukupuolinäkökulman sisällyttäminen ministeriöiden talousarvioehdotuksiin: “yhteenvetotarkastelu sukupuolivaikutuksiltaan merkittävästä talousarvioesitykseen vaikuttavasta toiminnasta” (VM:n budjetinlaadintamääräys)
  - Sukupuolinäkökulma tulosohjauksessa (VM:n tulosohjauskortit)

Nykytilanteen ongelmat

- Nykykäytäntöjen toimeenpano puutteellista
- Nykykäytännöt eivät yhteydessä toisiinsa
- Suora yhteys sisällöllisiin tasa-arvokysymyksiin puuttuu
- Valtiovarainministeriön rooli jäänyt pieneksi
- Talousarvion sukupuolivaikutuksia ei arvioida
  - Arvioinnin kohdistuessa yksittäisiin lakiesityksiin kokonaisuus jää piiloon
  - Arviointi tapahtuu liian myöhäisessä vaiheessa
  - Tulonjakovaikutuksia ei arvioida sukupuolinäkökulmasta

Uusia menetelmiä, uutta tietoa

- Talousarvion sukupuolivaikutusten arvioinnin menetelmien kehittäminen uutta Suomessa ja kansainvälisesti
- Sukupuolinäkökulmaiset tulonjakolaskelmat nouseva trendi Euroopassa
- Sukupuolinäkökulmaisia tulonjakolaskelmia tehdään osana talousarvion laadintaa vain Ruotsissa
- Sukupuolinäkökulmainen tulonjako- ja työllisyysvaikutusten arviointi tuottaa tarkempaa tietoa politiikan vaikutuksista → päätöksenteon tietopohja paranee

VALTIONEUVOSTON
SELVITYS- JA TUTKIMUSTOIMINTA

Vero- ja etuusmuutosten sukupuolivaikutusten arviointi ja hallituksen politiikan vaikutukset

Elina Ahola ja Anita Haataja



Menetelmä vero- ja etuusmuutosten sukupuolivaikutusten arviointiin

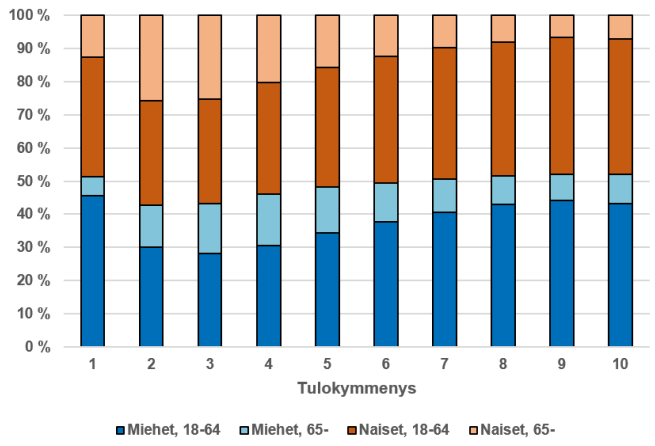
- Kehitetty menetelmä hyödyntää SISU-mikrosimulointi-mallia
  - Ohjelmakoodit saatavilla SISU-mallin etäkäyttöympäristössä
- Lakimuutosten vaikutuksia on menetelmää käyttäen analysoitu kolmella tasolla
  - Kumulatiiviset vaikutukset (vuodet 2016–2018)
  - Talousarvion kokonaisuus eli vuositason reformien yhteisvaikutus (vuodet 2016, 2017, 2018)
  - Yksittäiset reformit

Menetelmä – käytettävä tulokäsite

- Tavallinen kotitalouskohtainen ekvivalentti käytettävissä oleva rahatulo on saman suuruinen kaikille kotitalouden jäsenille → tuloerot samassa taloudessa asuvien naisten ja miesten välillä häviävät
- Hankkeessa on luotu **henkilökohtaisia** käytettävissä olevia tuloja mittaava tulokäsite, ns. modifioitu henkilökohtainen käytettävissä oleva rahatulo
  - Lähtökohtana henkilön omat tulot verojen ja sosiaalivakuutusmaksujen jälkeen
  - Alle 18-vuotiaiden tulot ja lapsilisät on jaettu lasten vanhempien kesken
  - Kotitalouskohtaiset etuudet (asumisen tuet ja toimeentulotuki) on jaettu kotitalouden aikuisten kesken (pl. 18–24-vuotiaat aikuiset lapset)
  - Alle 18-vuotiaista aiheutuvat kustannukset on huomioitu skaalauksella (Avram ym. 2016)

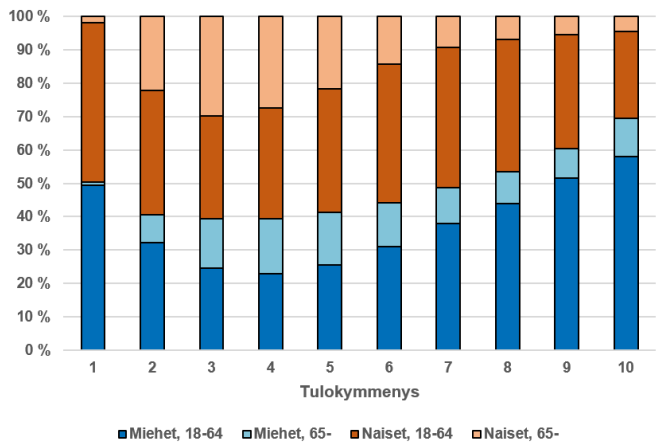
Menetelmä – käytettävä tulokäsite

Henkilöiden sijoittuminen tulokymmenyksiin, kun tulokäsitteenä on kotitalouskohtainen ekvivalentti käytettävissä oleva rahatulo



Lähde: SISU-rekisteriaineisto 2015

Henkilöiden sijoittuminen tulokymmenyksiin, kun tulokäsitteenä on modifioitu henkilökohtainen käytettävissä oleva rahatulo



Lähde: SISU-rekisteriaineisto 2015

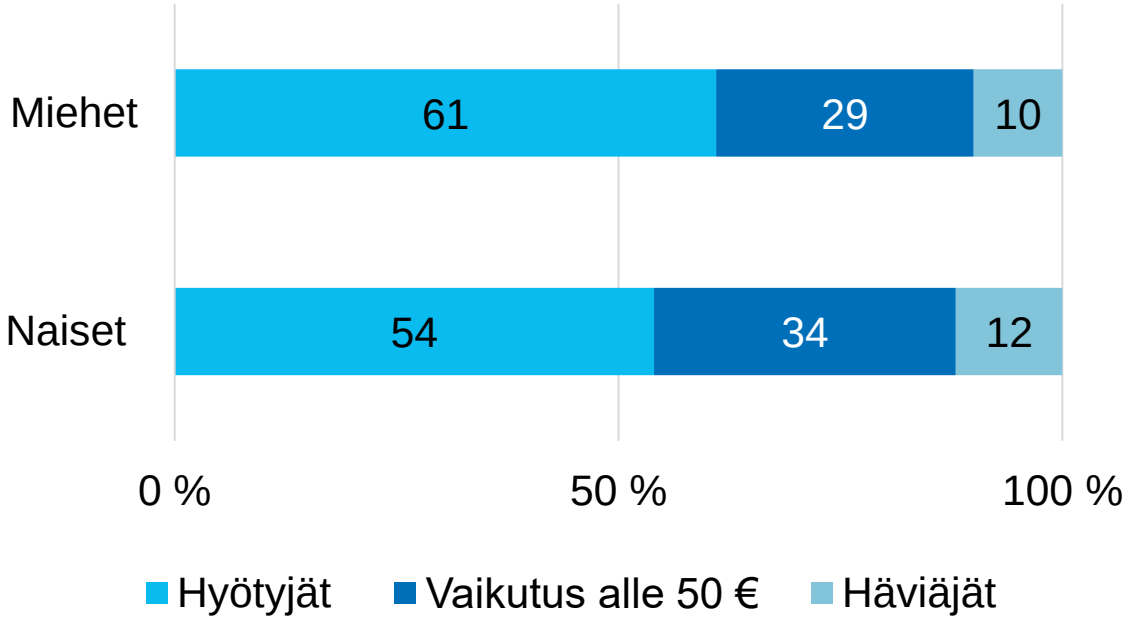
Menetelmä – ryhmittelevät tekijät ja mittarit

- Sukupuolivaikutuksia arvioitaessa on tärkeää tarkastella myös eri nais- ja miesryhmien välisiä eroja
- Sukupuolen lisäksi tämän raportin analyyseissa ryhmittelevinä tekijöinä ovat ikä, perhetyyppi ja tulotaso (henkilökohtaisten tulojen perusteella muodostetut tulokymmenykset)
- Tuloksia tarkastellaan paitsi tulojen keskimääräisinä muutoksina, myös mm. hyötyjien ja häviäjien mukaan (raja 50 euroa vuositasolla) sekä henkilötasoisen pienituloisuusasteen muutoksina
- Kaikki mittarit käyttävät modifioidun henkilökohtaisen käytettävissä olevan rahatulon käsitettä

Sipilän hallituksen vero- ja sosiaalietuusreformien sukupuolivaikutukset (2016–2018)

- Verotuksen ja sosiaalietuuksien muutosten yhteisvaikutukset ovat heikentäneet sukupuolten taloudellista tasa-arvoa.
- Muutokset ovat keskimäärin hyödyttäneet sekä miehiä että naisia, mutta miehet ovat hyötyneet naisia enemmän.
- Naiset ovat hävinneet useammin ja suhteessa enemmän kuin miehet.
- Hyödyt ja tappiot ovat kohdentuneet eri mies- ja naisryhmille eri tavoin iän, tulotason ja perhetyypin mukaan.
- Miesten ja naisten pienituloisuusasteet ovat kasvaneet – naisten enemmän kuin miesten.

Kumulatiiviset vaikutukset 2016–2018: hyötyjät ja häviäjät sukupuolen mukaan

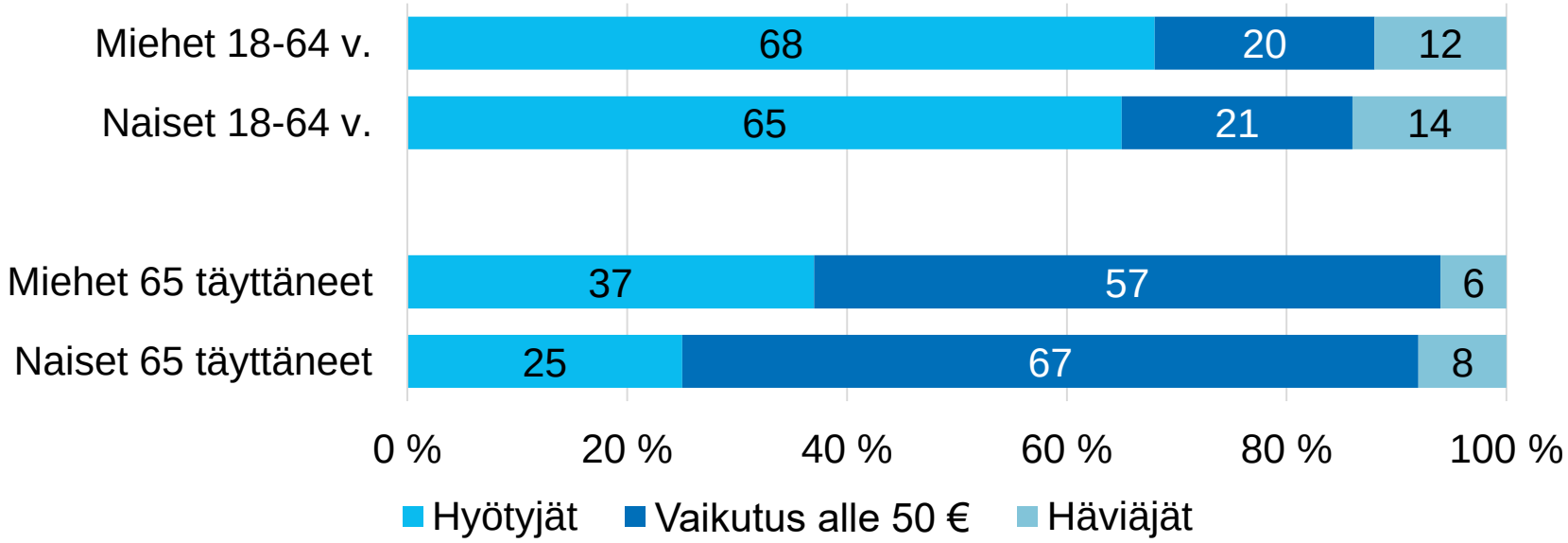


Lähde: SISU-mikrosimulointimalli

Kumulatiiviset vaikutukset 2016–2018: käytettävissä olevien tulojen muutokset / 3 vuotta

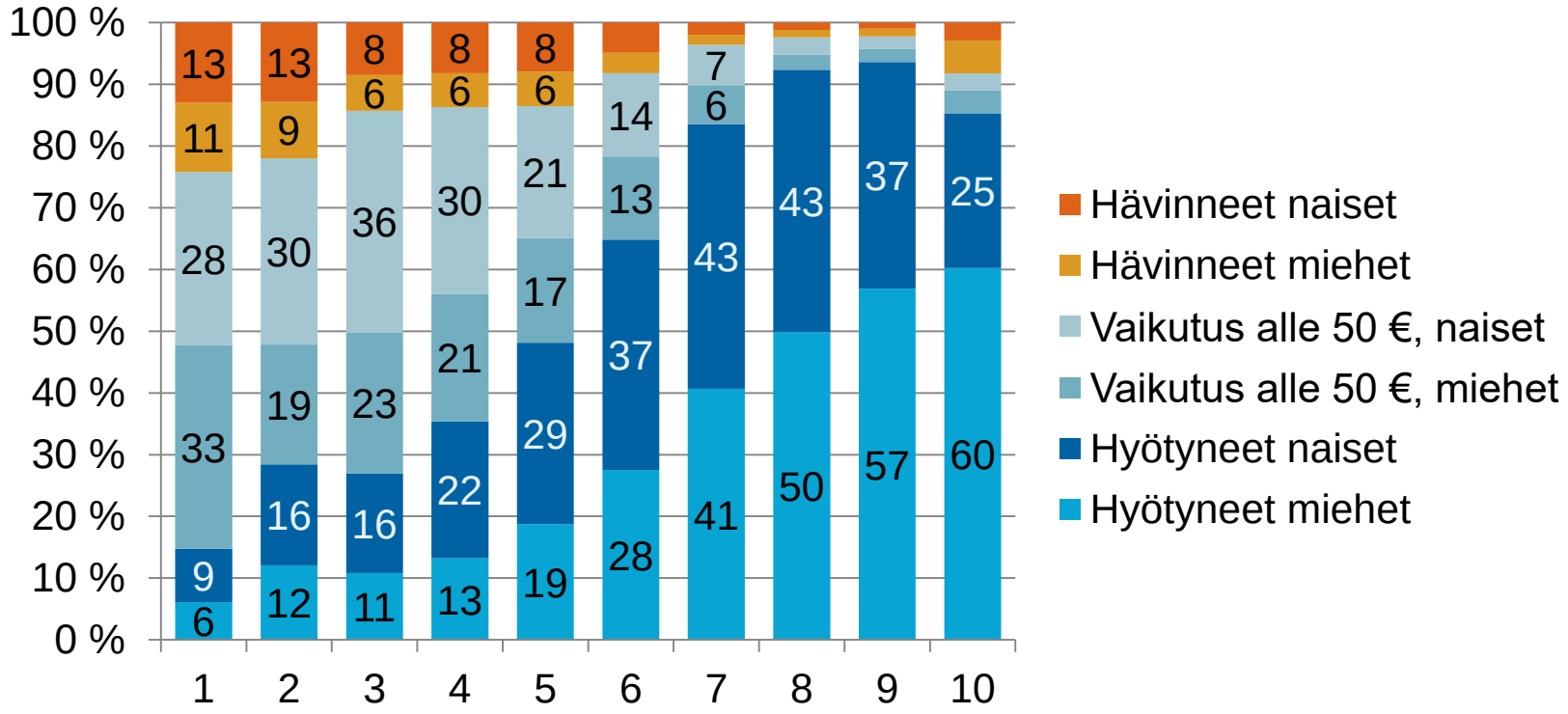
- Vero- ja etuusmuutosten yhteisvaikutukset kasvattivat miesten tuloja keskimäärin 0,60 % ja naisten tuloja 0,51 %
- Vuosien 2016–2018 reformeissa yli 50 euroa vuodessa hyötyneiden miesten tulot kasvoivat 1,12 % ja naisten 1,15 %
- Vuosien 2016–2018 reformeissa yli 50 euroa vuodessa menettäneiden miesten tulot pienenivät -1,88 % ja naisten -2,29 %

Kumulatiiviset vaikutukset 2016–2018: hyötyjät ja häviäjät iän ja sukupuolen mukaan



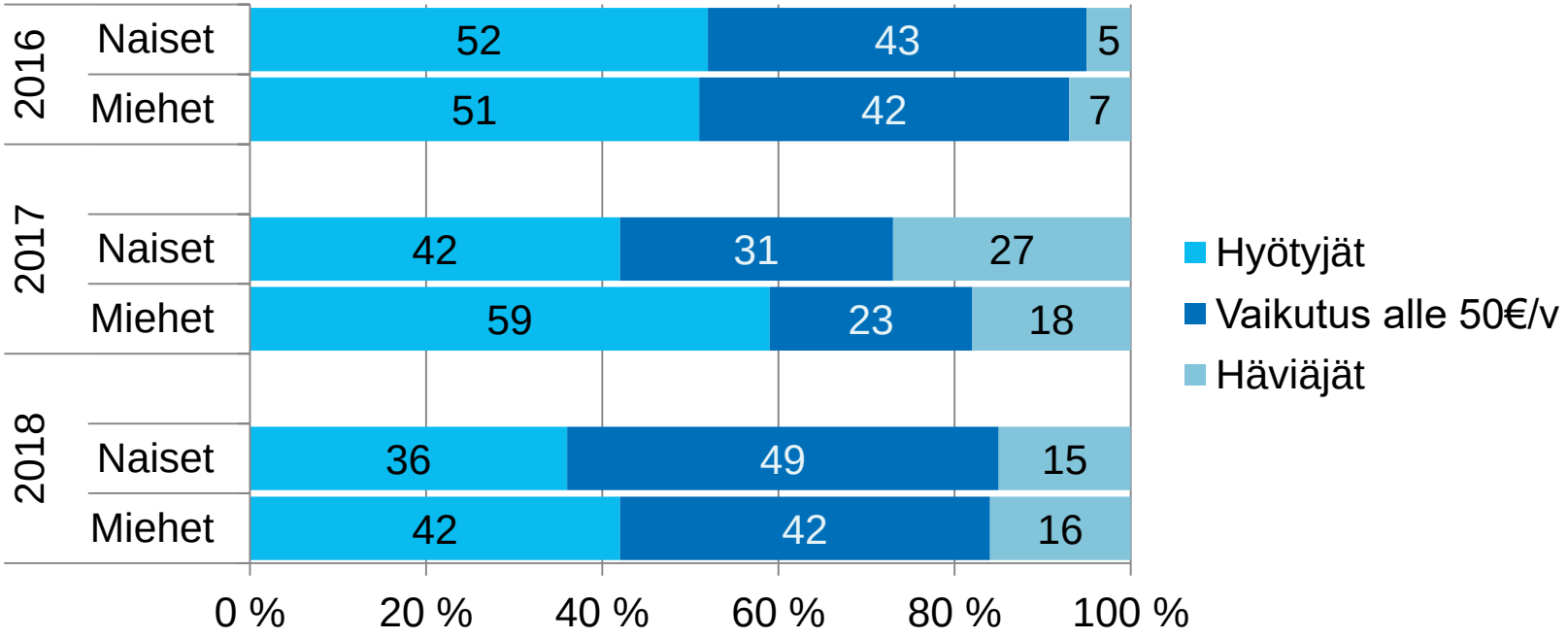
Lähde: SISU-mikrosimulointimalli

Kumulatiiviset vaikutukset 2016–2018: hyötyjät ja häviäjät tulokymmenyksittäin sukupuolen mukaan



Lähde: SISU-mikrosimulointimalli

Vuodet 2016, 2017 ja 2018: hyötyneiden ja hävinneiden naisten ja miesten osuudet, %



Lähde: SISU-mikrosimulointimalli

Henkilötasoiset pienituloisuusasteet ja muutokset vuositasolla ja kumulatiivisesti

Henkilötasoinen pienituloisuusaste	2016	2017	2018	2016–2018
Ennen reformeja				
Naiset	17,24	17,19	17,97	17,28
Miehet	15,89	15,84	16,37	15,90
Muutos %-yks				
Naiset	-0,05	+0,56	-0,11	+0,32
Miehet	-0,04	+0,39	-0,06	+0,23

Lähde: SISU-mikrosimulointimalli

Yksittäisissä reformeissa hyötyneet ja hävinneet sekä hyödyt ja tappiot, % (esimerkkejä)

Reformi	Hyötyjien/häviäjien määrä, 1000 hlö		Hyöty/tappio tuloissa, %	
Hyötyjät	**Miehet**	**Naiset**	**Miehet**	**Naiset**
Työtulovähennyksen korotus (2016)	1 157	1 157	+0,65	+0,81
Häviäjät	**Miehet**	**Naiset**	**Miehet**	**Naiset**
Työttömyyspäivärahan keston lyhennys (2017)	21	19	-9,26	-7,71
KEL-indeksin ja lapsilisän leikkaus (2017)	596	821	-0,51	-0,59

Lähde: SISU-mikrosimulointimalli

Työllisyysvaikutusten arviointi sukupuolinäkökulmasta

Mauri Kotamäki

Miksi ja miten epäsuoria vaikutuksia?

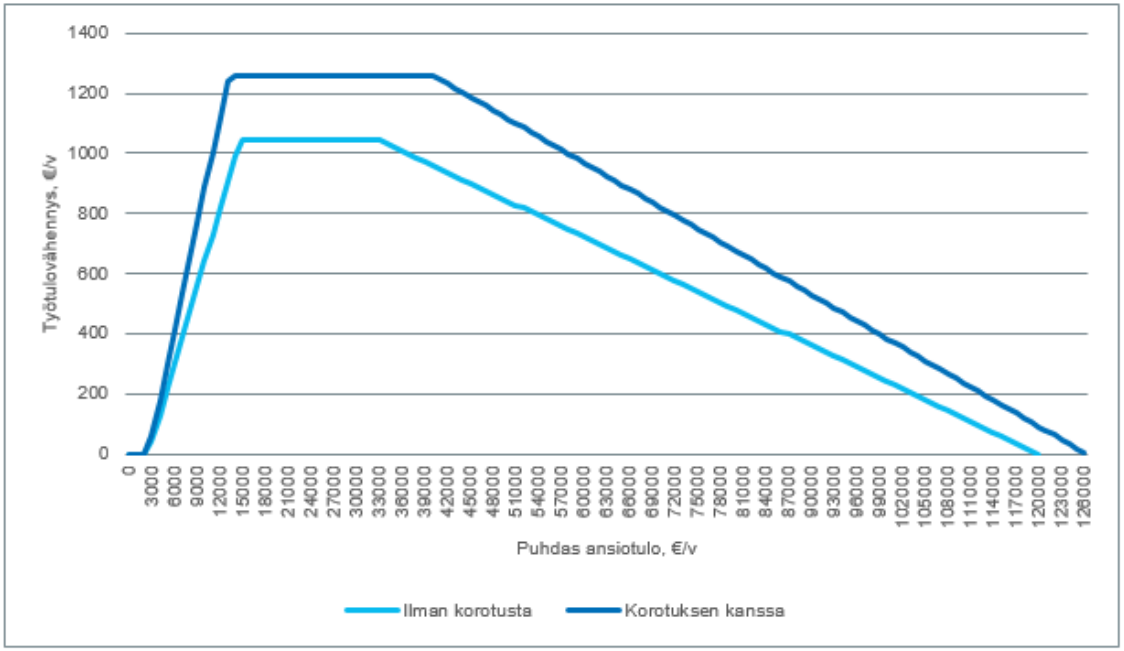
- Epäsuorat vaikutukset ovat olennaisia silloin, kun tavoitteena on käyttäytymisen muutos
  - Pelkkä staattinen analyysi saattaa olla harhaanjohtava
- Epäsuorien vaikutusten (ex-ante) analyysissä nojataan vahvasti olemassa olevaan tutkimuskirjallisuuteen

Vaikutukset sukupuolittain

- Vaikutusarviot poikkeavat sukupuolittain kahdesta syystä:
  1. Toimenpide kohdistuu epäsuhtaisesti miehiin tai naisiin
  2. Käyttäytymisen muutokset ovat erilaisia eri ryhmillä

Kuinka vuoden 2016 työtulovähennyksen kasvattaminen vaikutti?

Kuvio 12. Työtulovähennyksen määräytyminen vuonna 2016 ilman uudistusta ja uudistuksen kanssa.



Vaikutukset tarkemmalla tasolla: KTU

Taulukko 13. Työtulovähennyksen kasvattamisen vaikutus käytettävissä oleviin tuloihin sukupuolen, iän, koulutusasteen ja kotitalouden rakenteen mukaisesti niille, joilla käytettävissä olevat tulot kasvavat.

Sukupuoli		Mies		Nainen	
Vaikutus keskim. (€)		176		184	
Väestö-osuus		50 %		50 %	
Ikä	**<30**	**30-39**	**40-49**	**50-59**	**>60**
Vaikutus keskim. (€)	185	185	180	181	162
Väestö-osuus (%)	19 %	23 %	22 %	23 %	12 %
Koulutusaste	**Peruskoulu**	**Toinen aste**	**Alempi korkeakouluaste**	**Ylempi korkeakouluaste**	**Tutkija-koulutusaste**
Vaikutus keskim. (€)	178	187	181	160	136
Väestö-osuus (%)	12 %	47 %	26 %	12 %	1 %
Kotitalouden rakenne	**Yksin asuvat**	**Lapsettomat parit**	**Yksinhuoltajat**	**Parit, joilla lapsia**	**Muut**
Vaikutus keskim. (€)	181	181	178	180	182
Väestö-osuus (%)	20 %	31 %	6 %	38 %	4 %

Vaikutukset tarkemmalla tasolla: tulonjako

Taulukko 12. Työtulovähennyksen kasvattamisen vaikutus pienituloisuusindikaattoreihin (60 % mediaanitulosta)

Gini-kerroin	Pienituloisuusaste[1]	Alle 18	Yli 65	Miesten pienituloisuus	Naisten pienituloisuus
-0,02	+0,15	+0,13	+0,38	+0,13	+0,18

[1] Pienituloisuusaste kuvaa pienituloisen väestön osuutta koko väestöstä. Tässä kotitalous luokitellaan pienituloiseksi, mikäli sen käytettävissä olevat rahatulot jäävät pienemmiksi kuin 60 prosenttia mediaanitulosta.

Vaikutukset tarkemmalla tasolla: työllisyys

	Miehet	Naiset
Työllistymisveroasteen muutos (%)	-0,45	-0,58
Työllistymisveroaste (%)	67,4	69,4
Jousto	0,207	0,290
HTV	1,16	1,15
Työllisyysvaikutus	**3 300**	**6 300**

VALTIONEUVOSTON
SELVITYS- JA TUTKIMUSTOIMINTA

Julkiset palvelut – sukupuolivaikutusten analyysi

Maria Vaalavuo



Taustaksi

- Rahatulot puutteellinen hyvinvoinnin mittari
- Julkiset palvelut puuttuvat poliittisten päätösten tulonjakotarkastelusta
- Julkiset palvelut merkittävä hyvinvoinnin tuottaja, jolla rooli “tulojen uudelleenjaon strategiassa”
- Kansainvälisessä keskustelussa on esitetty, että palvelut tulisi ottaa osaksi tulonjaon analyysia

Nykykäytäntö muualla

- Isossa-Britanniassa Women’s Budget Group
- Ruotsissa valtiovarainministeriön talousarvion liite
- Mitä näistä voi oppia?
  - Analyysin pohjana mikrosimulointiaineisto
  - Käyttäjätietoja eri aineistolähteistä
  - Muutoksen prosentuaalinen arvo kohdistetaan yksilöille käyttäjäprofiilien avulla

Ehdotukset analyysin pohjaksi: kuka hyötyy ja paljonko?

- Palvelun hyötyjiksi tulisi laskea ensisijaisesti palvelua käyttävät
- Esim. terveydenhuollon kohdalla voi olla järkevä käyttää “vakuutusperiaatetta,” ei tosiasiallista käyttöä
- Alaikäisten lasten käyttämien palveluiden hyöty lasketaan vanhemmille tasan
- Palvelun arvoksi katsotaan sen tuotantokustannus jaettuna käyttäjien määrällä
- Palvelukohtaisesti käyttäjäprofiilit voidaan laskea tarkemmalla tasolla

Mitä tietoja tarvitaan?

1. Tieto palvelun käyttäjien määrästä ja profiilista
2. Tieto palvelun kustannuksista
3. Pohjatieto tulonjaosta (mieluiten mikrosimulointimalli)

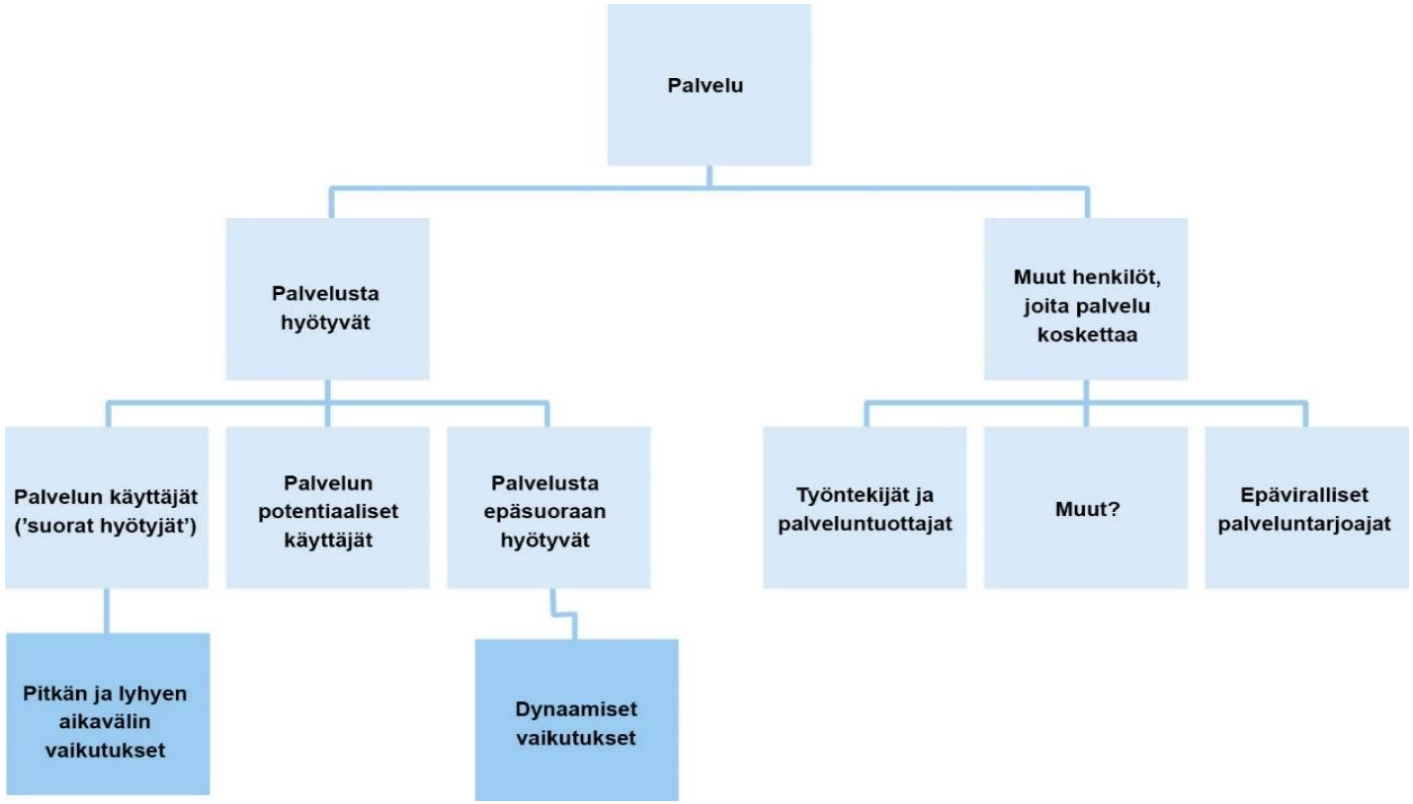
Esimerkki palvelun arvon laskemisesta

Taulukko 4.3. Säännöllisen kotihoidon asiakkaat ja keskimääräinen (”vakuutuspohjainen”) kustannus ikäryhmässä per henkilö vuonna 2016

	Asiakkaiden lkm, miehet	Osuus ikäryhmästä, miehet	Asiakkaiden lkm, miehet	Osuus ikäryhmästä, naiset	Kustannus per mies, €	Kustannus per nainen, €
0–17-v.	151	0,0 %	105	0,0 %	3	2
18–64-v.	3 275	0,2 %	2 842	0,2 %	26	23
65–74-v.	5 205	1,7 %	5 189	1,5 %	221	198
75–79-v.	3 915	4,6 %	6 245	5,6 %	596	719
80–84-v.	4 966	8,8 %	10 331	11,8 %	1 139	1 520
Yli 85-v.	7 859	19,2 %	23 398	23,8 %	2 483	3 077

Lähde: Tiedot käyttäjämääristä ja nettokäyttökustannuksista Sotkanetistä, demografiset tiedot väestöstä Eurostatista.

Laajempi viitekehys: palvelun vaikutuspiirissä olevat henkilöt



Varsinainen analyysi on kaksivaiheinen

1. Lasketaan muutoksen suhde nykybudjettiin (= muutos euroa / nykybudjetti euroa)
2. Prosenttimuutos kohdistetaan jokaiselle etuutta saavalle pohja-aineistossa (= % *pohja-aineistoon imputoitu etuus) Ruotsin mallin mukaisesti

Haasteita

- Aineistopohjan kehittäminen
- Muutokset budjetissa voivat heijastua laatuun tai määrään, mutta ei välttämättä, jos tuotantoa tehostetaan
- Esim. alueellisia eroja palveluiden tuottamisen tehokkuudessa ei ole otettu huomioon
- Muutokset voivat aiheuttaa käyttäytymisvaikutuksia, joita ei ole otettu huomioon
- Valtakunnallisesti tehty muutos voi realisoitua eri tavoin palvelua järjestävällä taholla

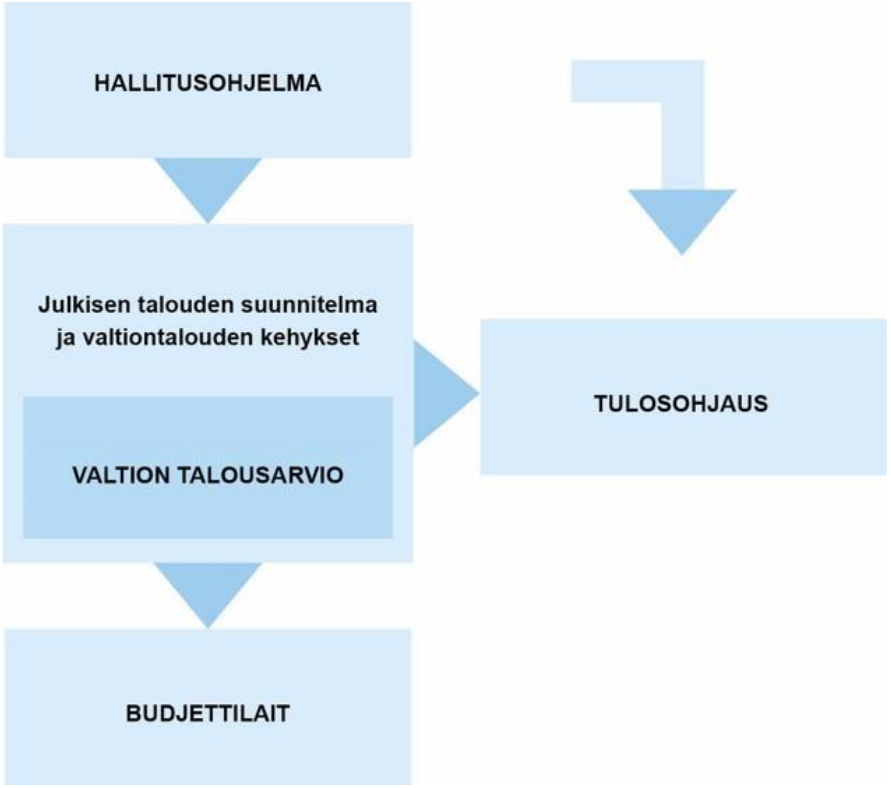
Sukupuolitietoisen budjetoinnin Suomen malli – suositukset kehittämistyölle

Anna Elomäki ja Hanna Ylöstalo



Taustaa suosituksille

- Suositukset perustuvat nykytilan ja haasteiden analyysiin, budjettiprosessin ja tasa-arvopolitiikan tuntemukseen ja muiden maiden hyviin käytäntöihin
- Huomion kohteena **laaja talousarvioprosessi**: hallitusohjelma, julkisen talouden suunnitelma, talousarvio, budjettilait, tulosohjaus



Suositukset sukupuolitietoisen budjetoinnin kehittämiseksi

Lanseerataan sukupuolitietoisen budjetoinnin käsite

Kytketään sukupuolitietoinen budjetointi tasa-arvotavoitteisiin

Laajennetaan sukupuolivaikutusten arviointi lainvalmistelusta talousarvioprosessiin

Raportoidaan tasa-arvosta systemaattisesti talousarvioprosessin aikana

Tuetaan sukupuolitietoista budjetointia valtionhallinnon sisällä ja poliittisesti

1. Lanseerataan sukupuolitietoisen budjetoinnin käsite

- Miksi: Kansainvälisen nosteen hyödyntäminen; nykyisten käsitteiden huono tunnettuus; sukupuolitietoisen budjetoinnin käsite helppo kääntää taloustoimijoiden kielelle
- Selvennetään mistä sukupuolitietoisessa budjetoinnissa on kyse, miksi sitä tehdään ja mitä hyötyä siitä on

2. Kytketään sukupuolitietoinen budjetointi tasa-arvotavoitteisiin

- Miksi: Tavoitteet tärkeä osa sukupuolitietoista budjetointia; helpottaisivat sukupuolivaikutusten arviointia
- Selkeytetään kansalliset tasa-arvotavoitteet, ja varmistetaan että ne ohjaavat hallitusohjelmia ja hallituksen tasa-arvo-ohjelmia
- Asetetaan hallinnonalakohtaiset tasa-arvotavoitteet, ja tuodaan ne näkyviin hallinnonalan talousarvioehdotuksessa ja tulosohjauksessa
- Tuetaan tavoitteiden saavuttamista tasa-arvoindikaattoreilla

3. Laajennetaan sukupuolivaikutusten arviointi lainvalmistelusta talousarvioon

- Miksi: käännetään huomio yksittäisistä lakiesityksistä kokonaisuuteen; aikaistetaan arvioinnin tarpeen selvittämistä ja arviointia
- Täydennetään olemassa olevaa sukupuolivaikutusten arvioinnin menetelmää sukupuolinäkökulmaisella tulonjako- ja työllisyysvaikutusten arvioinnilla
- Tunnistetaan toimenpiteiden ”suvarelevanssi” ja tehdään alustava arviointi hallitusohjelmaa, JTS:aa ja talousarvioesitystä valmisteltaessa; täydennetään arviointia lainvalmisteluvaiheessa
- Priorisoidaan: arvioinnin painopiste tärkeimmissä uudistuksissa
- Arvioidaan talousarvion kokonaisuuden tulonjakovaikutukset myös sukupuolinäkökulmasta

4. Raportoidaan tasa-arvosta systemaattisesti talousarvioprosessin aikana

- Miksi: Tietoa päättäjille ja sidosryhmille, hallituksen tilivelvollisuus
- Vahvistetaan ministeriöiden talousarvioehdotusten tasa-arvokirjauksia
  - Kytketään hallinnonalakohtaisiin tasa-arvotavoitteisiin
  - Asetetaan tavoitteisiin liittyviä toimenpiteitä
  - Asetetaan tasa-arvoindikaattoreita
  - Listataan sukupuolinäkökulmasta merkittävät uudet toimenpiteet
- Lisätään kappale tasa-arvosta talousarvioesityksen yleisperusteluihin
- Tasa-arvo näkyviin päätös- ja seuranta-asiakirjoissa

5. Tuetaan sukupuolitietoista budjetointia valtionhallinnon sisällä ja poliittisesti

- Miksi: Muiden maiden kokemukset ja haastattelut korostavat poliittisen ja valtionhallinnon avaintoimijoiden tuen tärkeyttä; toimeenpano vaatii sitä tukevat rakenteet
- VM:n tulee ottaa päävastuu sukupuolitietoisesta budjetoinnista: ohjeistus ja resurssit
- Tarvitaan ministeriöiden johdon (kansliapäälliköt, osastopäälliköt, talousjohtajat) tuki
- Perustetaan VM:n johdolla sukupuolitietoisen budjetoinnin työryhmä viemään suosituksia eteenpäin
- Sitoutuminen sukupuolitietoiseen budjetointiin seuraavassa hallitusohjelmassa on tärkein poliittisen tuen ilmaus

Kiitos!

